

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av prover från kvarteret Högvakten, Göteborg, Västra Götaland

Linderson, Hans

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2016). *Dendrokronologisk analys av prover från kvarteret Högvakten, Göteborg, Västra Götaland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2016:41). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

7 oktober 2016

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2016:41
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV PROVER FRÅN KVARTERET
HÖGVAKTEN, GÖTEBORG

Uppdragsgivare: Tom Wennberg, Göteborgs stadsmuseum, 031-3683611, tom.wennberg@kultur.goteborg.se

Område: Göteborg **Prov nr:** 15577-15585 **Antal Prov:** 9

Dendrokronologiskt objekt: Fundament (15577-79), Pålar (15580-81), Rustbädd (15582-83), timmerkista (15584-85)

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr :	Träd -slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer
15577	WKDP9	Tall	234	Sp=75, W?	1714	1716 ± 2	
15578	WKDP8	Tall	129	Sp=65, W	1716	V 1716/17	
15579	WKDP7	Tall	81	Sp=50, W	1716	V 1716/17	
15580	WKDP6	Gran	84	W	1645	V1645/46	Samma träd som 15581
15581	WKDP5	Gran	93	W	1645	V1645/46	Samma träd som 15580
15582	WKDP4	Gran	40	W	1645	V1645/46	
15583	WKDP3	Gran	29	W	1645	V1645/46	
15584	SGKS1 DP2	Gran	61	W	X	Ej datering	Se nedan
15585	SGKS1 DP2	Gran	27	W	X+2	Ej datering	Se nedan

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Proverna från Wenngrenska källaren får två dateringar. Virke som utgör fundament, vilka kan tillhöra biskopshuset dateras till **vinterhalvåret 1716/17**. Proveniensen är **södra halvan av Västergötland till västra-norra Småland**. Tallarna är tagna från ett gemensamt område.

Pålarna och rustbädden, prov 15580-15583, får en gemensam datering **vinterhalvåret 1645/46**.

Proveniensen är som den ovanstående. En kronologi som daterar bra är hämtad från Torpa stenhus och var tills nu odaterad. Med denna undersökning kunde ett takbjälklag dateras till vinterhalvåret 1628/29 i denna byggnad.

Timmerkistan kan inte säkert dateras. Den relativa dateringen är säker, det vill säga prov 15585 är avverkad två år senare än prov 15584. Tom Wennberg önskar något slags uttalande om närheten av en datering eftersom det saknas andra informationer om dess datering. Jag har därför valt att presentera två dateringsförslag som är likvärdiga med avseende mest sannolik datering, vinterhalvåren 1556/57 och 1572/73. Att påstå att virket är avverkat på andra halvan av 1500-talet måste trots denna sammanvägning av två skilda alternativ betraktas som en vågad bedömning.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se
